

יארי ואני עשיתני, אבל לא אמר בפירוש שהוא אלקים, הגם שמה שהוא אמר הוא גם כן גאווה גדולה.

הרב וו. ראזענבלום
- תושב השכונה -

נ ג ל ה

ח. בשו"ע אדה"ז סימן כ"ה סעיף ל' מובא בזה"ל "בד"א שלא עשה צרכיו בין חליצת התפילין להנחתן פעם ב' אבל אם עשה צרכיו בינתיים כיון שבעת ההיא לא הי' יכול להניח תפילין אי"כ אינו מועיל כלום מה שהי' בדעתו לחזור ולהניח מיד ולכן צריך לחזור ולברך על הנחה שני...".

ובסימן ק"צ סעיף א' מובא סזה"ל "אחר שסיים בהמ"ז צריך לברך בפה"ג על הכוס של ברהמ"ז אפילו אם כבר בירך על היין שבתוך הסעודה שכל מה שאוכל ושותה אחר ברהמ"ז סעודה אחרת היא לפי שברהמ"ז היא סילוק והיסח הדעת למה שלפני וגם אי"א לשתות ולאכול בעודו מברך...".

ובסימן רע"א י"א מובא שמה לגבי פריסת המפה וזלה"ק "אבל אם קידש על הכוס צריך לברך המוציא על פת שיאכל אחר הקידוש הואיל ובשעת אמירת הקידוש אי"א לו לטעום כלום שא"א לו לאכול ולדבר כאחד ואינו דומה למתפלל באמצע סעודתו שאין תפלתו חשובה הפסק להטעינו לחזור ולברך המוציא על פת שיאכל אח"כ לפי שעדיין לא נגמרה סעודתו כיון שלא הי' אסור באכילה בשעה שהתפלל ואם הי' רוצה הי' אוכל בשעה שהתפלל והי' מתפלל אח"כ ואפילו אם לא הי' שהות ביום לגמור סעודתו ולהתפלל אח"כ שחייב הוא להפסיק סעודתו ולהתפלל ואסור לו לאכול עוד מ"מ לא נאסר עליו אלא אכילת קבע שמא ימשוך בה ויעבור זמן התפילה אבל טעימה בעלמא היתה מותרת לו בשעה שהתפלל ולפיכך אין תפלתו חשובה הפסק בסעודה ועוד שלא נאסרה עליו אכילה אלא מפני שהגיע זמן

התפלה ואח"כ חוזר לקביעותו הראשונה אבל כאן נאסרה עליו האכילה כדי שיהא הקידוש לפני האכילה ולא לאחריי כמו שנתבאר א"כ הרי הקידוש מחלק שתי האכילות שכשאוכל אח"כ היא נחשבת סעודה אחרת מיד שהגיע זמן הקידוש נאסר עליו אפילו טעימה בעלמא ונעשכה כאילו נגמרה כבר סעודתו לכך חשובה אמירת הקידוש הפסק כיון שבשעת אמירתו לא היי יכול לאכול כלום והוא אמרו אחר גמר סעודתו . . וייח ע"ז ואומרים . . ע"כ.

הנה בכללות יש להבין הסיבה של החילוקי סברות בגי מקורות הנ"ל, א) בסימן כ"ה - כיון שבעת ההיא לא היי יכול להניח תפילין, ב) בסימן ק"צ - שברהמ"ז היא סילוק והיסח הדעת למה שלפני וגם א"א לשתות ולאכול בעודו מברך, ג) ובסימן רע"א - הואיל ובשעת אמירת הקידוש א"א לו לטעום כלום שא"א לו לאכור ולדבר כאחד - ואינו דומה - לכך חשובה אמירת הקידוש הפסק כיון שבשעת אמירתו לא היי יכול לאכול כלום (לפי דיעה זו) ע"כ, וגם יש להבין למה הסברא של היסח הדעת שונה בכולם ולגבי תפילין יש רק סיבה אחד משא"כ בקידוש וברהמ"ז יש שתי סברות להיסח הדעת, רק שסידורם שונה זמ"ז, וכדלקמן.

ויש להקדים לבאר שלכאורה י"ל בפשיטות, שתוכנו של היסח הדעת מתבטא בכמה דרגות ושלבים, ובנדו"ד יש היסח הדעת שמיוסד על ההלכה שבתורה שהיסח הדעת זו מורגל בפי כל אדם וזהו עיקר היסח הדעת (המדובר ברוב מקומות), וגם יש היסח הדעת שמיוסד על היכולת ואי יכולת גשמי, ז.א. שאם מצד איזה סיבה אין ביכולת ובאפשריות גשמי של האדם לקיימם וכיו"ב אז זה גופא (העדר יכולת עשייתו והמשכתו של הפעולה שעסק בו בתחלה באותו שעה או באותו מקום) (עכ"פ בשבילו הוא) מביא ג"כ להפסק הנגרם ע"י היסח הדעת.

ובחזרה לעניינינו. א) בסימן כ"ה הנ"ל שהלשון הוא "כיון שבעת ההיא לא היי יכול להניח ע"כ, כאן מטפלים בהבעיי של היסח הדעת הלכותית ז.א. שמצד האי יכולת ע"פ ההלכה שבתורה לכנוס בביהכ"ס מלובש בתפילין זהו היסח הדעת העיקר, ולכן צריך לחזור ולברך על הנחה שניי, משא"כ מצד ההיסח הדעת

הגשמי הנ"ל אין כאן בעיי זו, שאם היי רוצה (אף שיעבור עבירה אעפ"כ) יש באפשריותו ובבחירה חפשית שלו ליכנס בביהכ"ס מלובש בתפילין, ואין כאן הפסק בזה, והמונע היחידי הוא כניסה בתפילין בצד ההלכה שאסור.

ב) בסימן ק"צ הנ"ל שהלשון הוא "לפי שבהמ"ז היא סילוק והיסח הדעת למה שלפניי וגם א"א לשתות ולאכול בעודו מברך" ע"כ, כאן הבעיי הוא שתיהם הן היסח הדעת ע"פ ההלכה, "סילוק והיסח הדעת למה שלפניי" וכדיוק לשונו הזהב בהמשך שסעיף, וגם א"א . . . שתיבת וגם "מורה על עוד דבר (טפל) והוא שא"א לשתות ולאכול בעודו מברך" ע"כ. ז.א. שכאן מודגש אי אפשר שמתאים יותר ליכולת גשמי, (בניגוד לאיסור עשייתו מצד ההלכה שבזה שייך יותר הלשון לא היי יכול כמו שכתוב אצל תפילין), ולכן כאן יש שתי סיבות דהיסח הדעת העיקר, והטפל, ולכן כאן ג"כ צריך לחזור ולברך, וכאן אין לומר כמו בתפילין שאין כאן היסח הדעת הגשמי, מצד זה שכאן מובן בפשטות שאי אפשר לשתות ולאכול (המדובר לכאורה על עיקר האכילה היא הבליעה) כשמברך, שאין ביכולת האדם לעשות שתי פעולות ביחד, עכ"פ לא פעולות כאלו, ובפרט שנעשים באותו אבר, (הפה), ויובן ביותר כשמעיינים בסימן רע"א הנ"ל, ששמה מדגיש ג"כ אותו בעיי (אף ששינה הסדר), ושמה הלשון הוא "שא"א לו לאכול ולדבר כאחד" ע"כ, שזה מדגיש שאין זה שייך דווקא להמברך ברכה שיוכל לדמות שזה בעיי הלכותית, אלא הבעיי הוא שאי אפשר לאכול ולדבר דיבורים גשמיים כאחד.

ג) בסימן רע"א הנ"ל שהלשון הוא "שא"א לו לאכול ולדבר כאחד ואינו דומה למתפלל . . . שאין תפלתו חשובה הפסק . . . ואם היי רוצה היי אוכל בשעה שהתפלל והיי מתפלל אח"כ . . . מ"מ לא נאסר עליו אלא אכילת קבע . . . אבל טעימה בעלמא היתה מותרת לו בשעה שהתפלל ולפיכך אין תפלתו חשובה הפסק . . . לכך חשובה אמירת הקידוש הפסק כיון שבשעת אמירתו לא היי יכול לאכול כלום . . . וייח ע"ז ואומרים . . . ע"כ, רואים מכאן שדומה קצת לברהמ"ז שכאן ג"כ יש שתי השלבים של היסח הדעת, הן מבחינה הלכותית והן מבחינה יכולת גשמי של האדם, א"א לו לאכול ולדבר כאחד (רק החילוק הוא כאן הוא

סדר שונה), ובאמת צריכים להגיע לשתי השלבים כאן, לא בכדי להטעינו לחזור ולברך שלזה מספיק ההיסח הדעת הלכותי רק כדאיתא בהסעיף כדי לחלק בין תפלה לקידוש, ולכן לכתחילה מחשב רק הטפל "א"א לו לאכול ולדבר כאחד" ורק אז כשמתעורר דבר פלא אודות תפלה שאינו הפסק, הוא מסביר שכאן אצל קידוש חוץ מהיסח הדעת הגשמי שמזכיר בהתחלת הסעיף יש גם והוא העיקר (והבריח התיכון המחלק בין תפלה לקידוש) ההיסח הדעת הלכותי, כמבואר באמצע הסעיף, וזלה"ק לכך חשובה אמירת הקידוש הפסק כיון שבשעת אמירתו לא היי יכול לאכול כלום עכ"ל.

נמצא מובן מכהני"ל הכל ברור ומלובן ויש כאן ארבע קצוות (הוא א) תפלין - יש בו רק הבעי הלכותי העיקר ולא הבעי הגשמי וזה מספיק להצריכו לחזור ולברך.

ב) ברהמ"ז - יש בו שתי הבעיות מבחינה הלכותי וגם מבחינת יכולת גשמי (ובתור עיקר וטפל) וזה בודאי מצריכו לחזור ולברך.

ג) קידוש - יש בו ג"כ שתי הבעיות (כני"ל בסדר שונה) (אף שלכאורה היי צריך להיות נזכר העיקר הבעי הלכותי מקודם וצעי"ק) וזה ג"כ מצריכו לחזור ולברך.

ד) תפלה - אין בו רק הבעי הגשמי כני"ל א"א לעשות שתי פעולות ביחד משא"כ מצד הבעי הלכותי אין כאן חסרון שהלא אפשר לטעום אז ולהתפלל אח"כ אם היי רוצה כמוזכר בסוף הסעיף.

וקצת ראיי וסיוע למה שכתבתי שהן אצל תפלין ואצל תפלה יש בהם הבעי של היסח הדעת הלכותי מזה שמובא הלשון אצל שתיהם (א) לא היי יכול להניח תפלין (ב) לא היי יכול לאכול כלום ע"כ, שבפשטות המשמעות של תיבת יכול (עכ"פ בניגוד לתיבת אי אפשר) הוא מצד ההלכה שבה משא"כ מצד הבעי של אי יכולת גשמי.

וגם עוד סיוע להני"ל שבסימן ר"צ כתוב "א"א לשתות ולאכול כאחד" שבפשטות אי אפשר הכוונה הוא מצד יכולת גשמי, ז.א. מצד ההיסח הדעת התלוי בעצם עשיית הדבר ההוא שעסר בו עד עתה, ועוד דיוק יש לבאר שבסימן רע"א הדבר ההוא שעסק בו עד עתה, ועוד דיוק יש לבאר שבסימן רע"א הלשון הוא שא"א לאכול ולדבר כאחד ע"כ, שלשון זה מורה לנו עוד יותר שיש היסח הדעת כזה, ובפשטות זהו כוונתו גם אצל ברהמ"ז, אף ששמה משתמש בלשון א"א לשתות ולאכול בעודו מברך, שבזה כני"ל יש אפשריות לטעות ולומר שהבעי"כאן הוא מצד המברך, ז.א. מצד הבעי"הלכותי, אבל בפשטות יש לומר כני"ל ששתיהם הן קידוש והן ברהמ"ז יש בהם שתי השלבים של היסח הדעת כאמור לעיל.

הרב דוד שרגא פאלטער
- תושב השכונה -

ט. בגליון החמש מאות כתב הרי"י לאש שבפני הרמב"ם על מסי ר"ה נמצא שיש 30 גלגלים קטנים וגדולים.

ואילו בהלי יסודי התורה כתב הרמב"ם שיש בסך הכל רק עשרים וששה גלגלים, עיי"ש.

וחשובנו אינו מובן לגמרי שכן הרמב"ם בפני על מסי ר"ה שם כתב שלשמש יש שני גלגלים (היינו אחד נוסף על הראשון שנכלל בעשרה גלגלים) וללבנה יש שלשה גלגלים (היינו שנים נוסף על האחד שנכלל בעשרה גלגלים) ולשבתאי צדק ומאדים יש לכל אחד ארבע גלגלים (היינו שלשה נוסף על הראשון שנכלל בעשרה גלגלים) ולנוגה יש חמשה גלגלים (היינו ארבע נוסף על הראשון שנכלל בעשרה גלגלים) סך הכל שש עשרה וביחד עם עשרה הגלגלים שלפניי יש כאן עשרים וששה גלגלים, והרי"ז תואם את מ"ש בהלי יסודי התורה.

ואילו חשב שמ"ש שלשמש יש שני גלגלים וללבנה שלשה גלגלים וכדומה היינו נוסף על מה שכבר נכלל בעשרה גלגלים אי"כ מה הקשה על מ"ש בפני על מסי ר"ה שללבנה יש שלשה